

SUNU

Mustafa DURAK

Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Bölümünde düzenlenen bulunan IV. Ulusal Çeviri Semineri 29-30 Nisan günleri Bursa'da Uludağ Üniversitesi'ne ait Villa Biçen'de yapıldı. Çeşitli üniversitelerden gelen bilim-kişileri bildirili ya da bildirisiz toplantılara katıldı. Bilim-kişilerinin yanısıra Bursa Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Bölümü öğrencileri seminere ayrı bir renk kattı. Seminerde 27 bildiri sunuldu. Sunulan bildiriler çeviri eğitimi, şiir çevirisi sorunları ve genel çeviri sorunları olarak öbeleştirilebilir.

* * *

Çeviri üzerine düşünceler tarihine bakıldığında iki aykırı savla karşılaşırız: Çevrilirlik / çevrilmezlik. Çeviri-bilim ardında olacak bilim-kişileri, zorunlu olarak, çevrilmezliği, dolayısıyla bu kısır tartışmayı dışlayacaklardır. İlk elden de çeviri, çeviri tarihi, karşılaştırmalı çeviri, çeviri karşılaştırmaları, çeviri estetiği, çeviri eleştirisi, çeviri anlayışı, çeviri-bilim kavramları yanısıra çeviri-bilimin nesnesini de belirleme gereksinimi duyacaklardır. Bakışımızı çeviri olgusuna yönelttiğimizde, bununla ilgili bazı saptamalar yapabiliriz. Çevirmen iki nesnelidir: Kaynak metin ve amaç metin. Çeviri tarihi özel alanlar için olabileceği gibi genel olarak da çeviri etkinliklerini tarihsel gelişim içerisinde ele alabilir. Çeviri estetiği çevrilmiş biçimiyle özellikle yazınsal, ve ya da sanatsal yapıtların estetiği üzerine araştırmalar yapabilir, ancak bu da kaçınılmaz olarak karşılaştırmalı çeviri çalışmalarına gereksinim duyacak, bu çalışmalara dayanacaktır. Karşılaştırmalı çeviri alanı ise, çeviri estetiği ile birlikte çeviri eleştirisine destek verecektir. Söylemeye çalıştıklarımı şöyle bir çizelgeyle açıklaştırebilirim:

Çeviri etkinlikleri : çeviri
karşılaştırmalı çeviri
Tarihsel etkinlik : çeviri tarihi

- Değerlendirme : çeviri karşılaştırması → çeviri
estetigi → çeviri eleştirisi
- Bilimsel etkinlik : Çeviri-bilim
- Bilisel etkinlik : Çeviri-bilgisi

Çeviri-bilgisi ile çeviri-bilim arasındaki ayrımı anlayabilmek için ses-bilgisi/ses-bilim ayırımından yararlanabiliriz. Ses-bilgisi herhangi bir dildeki tüm sesleri inceleme nesnesi olarak benimser, oysa ses-bilim bir dilde ayırıcı niteliğe sahip ses-birimlerini inceler. Aynı biçimde çeviri-bilgisi her türlü çeviriyi kendisine konu kabul edebilirken çeviri-bilim bir dildeki çeviri olgularını saptamayı giderek diller-arası çeviri olgularındaki ilke ve yasaları bulgulamayı amaç edinir.

Çeviri ile ilgili kitaplara baktığımızda dilbilim ile bağlantılarının kurulduğunu görürüz. Bu noktada ister istemez çeviri-bilimin önünde sonunda dilbilimsel konu ve bulgulara bağlı kalmak zorunda olacağı, giderek çeviri-bilim dediğimiz alanın da dilbilimle ve ya da sözcü-bilimle aynı sonuçları paylaşacakları savunulabilir. Oysa çeviri, iki dilin karşılaştığı, birbirine girdiği, dolayısıyla iki dilsel bütün arasında, bir ara kesitin oluşmasına yol açar. Ancak bu ara kesit hem dil öğreticisini hem de çeviri-bilimciyi ilgilendiren bir alandır. Çeviri-bilimci olasılıklar üzerinde durmaz. Çevrilmiş olanları nesne edinir kendisine. Yeni bir bilgi getirmeyecek bütüncü (corpus)yi dışlar. Çeviri-bilgisiyle uğraşan kişi, aynı bilgilerin yinelenmesi sayılabilecek incelemelere bir metnin doğru çevrilmiş olmasını sağlamak için yeniden yeniden girer. Çeviri-bilgisiyle uğraşan biri, sadakat, bağlılık, doğruluk peşinde olabilir. Çeviri-bilimcisi ise çeviri olgusunu aydınlatmayı amaç edinmiştir kendisine.

* * *

Çeviri etkinlikleri konusunda, her türlü olumsuz koşullara karşın hiç de küçümsenmeyecek bilgi ve bilim-kişilerine sahip olan ülkemizde, her türlü çalışmayı, bakışı büyük ölçüde birleştiren çeviri seminerlerinden dördüncüsünü Uludağ Üniversitesi çatısı altında gerçekleştirmiş olmaktan kıvanç duyuyor, 1993 yılında, çeviriyle ilgilenen bilim-kişilerinin çizmeye çalıştığım geniş çeviri yelpazesinin neresinde yer aldıklarını görmeyi sağlayacak, 4. Ulusal Çeviri Seminerinin bildirilerinden oluşan bu özel sayının, çeviri bilgisi ve çeviri bilim tarihinde önemli bir yeri olacağına inanıyor, tüm katılımcılara, düzenleme kurulu adına, teşekkür ediyorum.